

ՕՐԱԳԻՐ ՁՄԻՒՌՆԻԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ՁՈՐԵՔՏԱՍԱՆԵՐՈՐԻ ՏԱՐԻ

ՁՄԻՒՌՆԻԱ ՈՒՐԲԱԹ 21 ՄԱՅԻՍԻ 1854

ԹԻՒ 468

ՁՄԻՒՌՆԻԱ, 21 ՄԱՅԻՍԻ

Պատերազմական պատրաստութիւնները կը շարունակուին միշտ լարուած մէջ...

Վաղըրական և անգղիական կառավարութիւնները համաձայնեցան մէջերին...

Վաղըրական կառավարութիւնը ևս, իւր կողմանէ զօրք կը պատրաստէ...

Ինչպէս կը տեսնուի, արեւմտեան ծովային երկու մեծ տէրութիւնները շատ ժամանակ չանցած մեծ և որոշիչ հարուած մը տալու են...

ժողովուրդի ի միջոցի չորս շաբաթուոյ, թէ՛ ծովու և թէ՛ ցամաքի համար...

Ի վերայ այս ամենայնի անկարելի կ'երևի որ Ռուսաց տէրութիւնը կարող ըլլայ երկար ժամանակ գէտ գնել արեւմտեան երկու գլխաւոր տէրութեանց...

Վաղըր ծովային տէրութեան հրատարակած վերջին յայտարար ցուցակին համեմատ, Ռեծ Բրիտանիան առայժմ 130 պատերազմական շուգենաւ ունի ծովու վրայ...

Վաղըր վեհաժողովութեան հրամանաւ զորով, որ բարձրագոյն մէջ կարգացուցաւ, ազգային պահպան զօրք ի ծառայութի պիտի կանգնէ անմիջապէս...

Վաղըրացուց օգոստոսական կայսրը ևս հրաման հանեց կայսերական պահպան զօրաց կարգաւորութեանը համար...

Վաղըր ծովային երեսփոխանաց ժողովոյն մայիսի 1-13 նիստին մէջ ըրտ Տիւրքիոյ թիւերէն հարցուց թէ արդեօք ստոյգ է Վանազատը առուելուն ձայնը...

Վաղըր ծովային երեսփոխանաց ժողովոյն մայիսի 5 ամսաթուով (Ն. Տ.) կը գրեն իւրիշ պէտքեր օրագրոյն...

Վաղըր պատերազմական գաղափարները օրրոտօրէ ևս առաւել կը հաստատուին: Հասարակաց հակամիտութիւնը կը ցանկայ որ լրեւմտեան տէրութեանց հետ միանալով...

Վաղըր ծովային երեսփոխանաց ժողովոյն մայիսի 12 ամսաթուով ըստ նոր տուածարի հասած հեռագրական լուրերը կը քննուին...

ՔԱՂԱՔԱՔԱՆԵՐ

Վեղաբարձ առարկայ Գամ քան զգամ հասին առաջ:

- Չման ակեր, Հալաբուլ յարկոյն, Թագի ակեր, Ի սահման անհուն, Գարուն զգարթապալ, Զերթ ընկարծողակ, Կայ մեզ արգաթալ, Օրորդ Զարմակ, Արիւն հիւսիսայն, Գամից րուսիք, Արծալի Զաւան, Ի փայլէ գեղիք, Բնութիւն ամենայն, Յընձուրեան արկեալ, Զիւրաւ պատմութեան, Խալապի գեղափայլ, Հովիտը և անտառք, Ի մարդըս պըճին, Լեռին գաշտորոյք, Զաղիք զարգարին, Բուրաստանը և արօտ, Փայլեալ քրիստոնէակ, Բուրն քաղցրահոտ, Բուրուն անուշակ, Իւր գեղիւն հեղիկ, Ան համարիւր, Ընդեալ քաղցրասիկ, Ան համայն երկիր:

Յաշակերտաց օրերը Սահակեան վարժարանին, Վրդի, Լ. Սախմաճի Վերգիւն:

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Պետրոս, կամ Աստուծոյ ըրած բաները ամեն ալ ազէկ են, Զարնակութիւն և վերջ (1)

11. Նանապարհորդութիւն ի Հելլէստիս:

Պարոն Սէն յիւրիւն, աշխարհիս աղմուկներէն ձանձրացեալ, շատ ժամանակէ հետէ կը ցանկար գեղմը երթալ բնակիլ և անոր քաղցր և հաւտատուն զուարճութիւնները վայելել:

Սէն յիւրիւնի ընտանիքը երջանիկ էր իւր այս նոր վիճակին մէջ և Պետրոս մասնակից կը ըլլար անոնց երջանկութեանը ինչպէս ուրիշ ժամանակ անոնց դժբաղդութեանցը մասնակից եղած էր:

(1) Տէն լրագրոյն 465-466 և 467 թիւերը:

ուած յուզարկած էր իրեն: Ինոր այս որոշումը վայրենի բնաւորութենէ մը չէր ծագեր ամենին վանդի խիստ քաղցրաբարոյ և բարեսիրտ անձ մըն էր:

Պարոն Սէն յիւրիւնի ընտանեաց ամէնէն մօտակայ դրացին պարոն Կրուշին էր, որ իւր երկրին մէջ խաղաղութեամբ կ'ապրէր վեց եօթը տարիէ ի վեր, իւր ամէն ուրիշ ունեցածը վաճառելէն ետեւ:

նացած են Չեթիկյան քաղաքը : Ռուսաց Գովա
լէֆերի գնդապետը Ռաիզազ կը գտնուէր . և
անգղիական Ֆուէկաթը Տիէնիս անուն խորհիս
նետած է Սանթա Գուոյէի նաւահանգիստը Գա
ւատաղի մայրաքաղաքին մօտ :

Յայտնի է որ Լատիւնի կառավարութիւնը
արդէն 95,000 զօրք պատրաստ ունի Սերվիայի
և Պոնիւիայի սահմանագլուխները . հետեւաբար
եթէ Գաւատաղի մէջ ապստամբութիւն մը պա
տահալու ըլլայ, ինչպէս կրտսնուի եղած պատ
րաստութիւններէն, յայտնի Լատիւնի զօրքը
անմիջապէս յիշտու երկիրը պիտի մտնեն, հա
տարակց անգործութիւնը հաստատուն պահելու
և խռովարարները զսպելու համար :

Յունաստանի գործերը խիստ աղետալի վի
ճակի մէջ կը գտնուին, ինչպէս յայտնի կրտս
նուի հետեւեալ նամակէն, որ Լթէնքէն մայիսի
10 ամսամիտով գրուած է .

«Լատիւնի ջոք մեծ տէրութիւնները՝ ձոնձ
րացեալ ըլլալով և լինական կառավարութե
անխնայի ընթացքէն՝ որ իրեն դէմ է դառն ամէն
իրաւացի ամբաստանութիւնները միշտ ժխտելու
սովորութիւնը ձեռք առած է, միաբանութեամբ
որոշէցին վախճան մը տալ այս անտեղութեանց
և այնպիսի անօրէնութիւն մը ընել, որ Ռուսիոյ
գլխավոր շահուած մարդիկը սրունք Յունաստանի
կառավարութիւնը ձեռք բնին առած են, չլինան
ոյսուհետեւ ազգին չարք ընել ու երապական
միութեան առաջարկութիւնները չփութել :

«Լթէնքի դեսպանաց այս օրերս որոշ հրաման
ներ հասան իրենց յարաբերեալ կառավարու
թիւններէն ըստ այսմ՝ մասին Լյու Պալիէռայի
թագաւորին սենեկապետ Սթամբէր կոմոր աւու
տրիական շղթանաւով թրքստէն գալով, ինքնա
գիր նամակ բերաւ յիշտու թագաւորին առ
եղջարին իւր () թան թագաւորին, նմանապէս
պաշտօնական նամակներ առ դեսպանին իւր որ
յիշտու Սթամբէր կոմորին հասնելէն ետեւ,
Պալիէռայի դեսպանը անմիջապէս ունկնդրութի
մը ունեցաւ () թան թագաւորէն : Լեւեալ
օրը Լատիւնի և Ռուսիոյ դեսպաններն եսներ
կայացան Սթամբէր և համապատասխան : Կը հաստա
տեն թէ գերմանական տէրութիւնները յետա
գայ ազդարարութիւնները կընեն թագաւորին :

«Լթէնքի երկու մեծ տէրութիւնները
յայտնի ապացոյցներ ունենալով հիւսնական
արքունեաց և կառավարութեան յանցաւորութե
անը վրայ ի մասին սպասամբութեան որ
գրգռեցաւ Լթէնքի և թէսաղոնիկէի մէջ, որո
շէցին Յունաստանի պատճառած նեղութիւննե
րէն խտրել : հետեւաբար այժմեան հիւսնական

զի գգու շնայ, որչափ որ կարելի է, որ աս բա
նիս համար պարոն Սթամբէրին հետ չի վաճարանի :
Ետ անգամ երբոր Պետրոս մէկ կողմէն մէկալ
կողմը ձկնորսութիւն կընէր, միշտ պղտի նաւակ
մը կրտսնէր, սրուն մէջ երկու գեղցիկ տղայք
կըստրտէին : () ր մը այս տղայք մէկ կը նաւա
կին մէջ մինակ նստած, եղբրէն բաւական հե
ռացի էր, և տղայական անգգու թք մէկ կող
մէն մէկալ ծռելով նաւակը՝ կըստրտէր, ասանց
ականջ կախելու գիմացի եղբրէն եկած խրատ
ներուն : Պետրոս տղուն վտանգի մէջ ըլլալ տես
նելով, աչքը անոր վրայէն անդին չէր վերցնէր :
Յանկարծ աս անխաչեմ փղբրիկ նաւակարը
հաւատարարութիւն կորսնցուց և լիճք ընկաւ :
Պետրոս եղածը տեսնելով, որովհետեւ շատ աղէկ
լողալ գիտէր, իսկոյն իւր վերարկուն ձգեց,
ջուրը նետուեցաւ, հասաւ կայծակի մը պէս տը
ղան եղած տեղը, և ազատելով զայն՝ կ'ըբր
բերաւ և դրաւ զանկա իւր մօրը բազկոցը
մէջ, որ սաստիկ ցաւով տակնուվրայ եղած կա
ղաքիէր և լուրսկին բոլոր ըրած ջանքերը լու
րագին աչք կը խտէր : Լթէնքը հասնելուն պէս
ամէն միջոցներ ի գործ գրին, որպէսզի տղուն
խեղքը գլուխը գայ . որ կէս ժամէն ետեւ Պետ
րոսին ջանքերով սկսաւ շունչ առնուլ : Պետրոս
տեսնելով որ ալ վտանգ չմաց, մեծ արանք որդյն
տուաւ կնոջ, և լողալով նորէն գիմացի եղբրը
անցաւ և իսկոյն գնաց այս գիւղաւոր պատմել
իւր տիրոջ . որ ինչ ատեն արժանաւոր գովեստ
ներ կու տար անոր, «Լատիւնք ինձ օգնեց, ըսաւ

տէրութիւնը մեծ վտանգի մէջ կը գտնուի :

«Գերմանական տէրութեց ջանքը սպառուած
ըլլալով կոյր յամառութեան, որով հիւսնա
կան կառավարութիւնը հաստատուն կըմնայ իւր
աղետալի շուղին մէջ, ուրիշ փրկութի մը չկայ
Յունաստանի համար, բայց ի Լատիւնի միջնոր
դութեան : Սակայն այս միջնորդութիւնը ի
գործ պիտի չգրուի, բայց միայն այն պայմա
նաւ, որ () թան թագաւորը խօսք տայ Լատիւնի
կայսեր, թէ պիտի հրաժարի այսուհետեւ ապրա
տամբական փորձերու ամէն հաղորդակցութե
և Յունաստանի կառավարութիւնը սաստիկ չե
զօրութի պիտի պահէ արեւելեան գործոց մէջ :
Լյու գաղտնի, Լատիւնի կրտսնուայ իւր բա
րեկամական միջնորդութիւնը ի գործ գնել ա
ռաջի ծոխոյն երկու մեծ տէրութեց և թուր
քաստանի առջև ևս :

«Լյու օրինակ է գերմանական տէրութեց ազ
դարարութեան ճիշդ իմաստը, և կը հաստատեն
թէ Պալիէռան ևս առաւել սաստիկ գրած է :

«Լթէնքի և Պաղլոյ դեսպանները անցեալ
շաբթու իրենց վերջնապիւր ազդարարութիւնը
յուզարկեցին հիւսնական կառավարութեանը :
Սթամբէր Լյու Պալիէռայի դեսպանը՝ թէպէտ
համառօտիւ, բայց խիստ սաստիկութեամբ կը
գրէ, և թուրքաստանի մէջ պատահած ապրա
տամբութիւնները Լթէնքի արքունեաց և կա
ռավարութե գաղտնի դարաններուն արգելներ
է, կըսէ : Պաղլոյ դեսպանը աւելի երկար գրե
լով՝ Յունաց գործերը մանրամասնաբար յա
ռաջ կը բերէ, Լատիւնի տէրութեց և թուր
քաստանի ամէն գաղտնիքը համառօտիւ կը
կրկնէ, Յունաստանի այժմեան վիճակը կը լուր
նօժէ և մերկապարտող կը ցուցնէ անոր ան
կարգ կառավարութիւնը : Յիշեալ երկու դես
պանները կեղծակցուցանեն, ինքզինքն ինչ
նայ կառավարութիւնը ընդունի բոլոր պահանջ
մունքը թուրքաստանի, որ ինչ ինչ պիտի ազ
դարարական թղթին մէջ պարունակուի ևս :
Լյու կը պահանջեն որ նոր կառավարութի մը
կազմուի բաղկացեալ Լատիւնի մէջ ծանուց
եալ անձինքներէ, որ աղբիւն մէջ համարում և
անձնական պատիւ ունենան . որպէսզի յանուն
իրենց պատուոյն խօսք տալու ժամանակին,
տէրութեց երեւոյթանները կարող ըլլան վստա
հանալու անոնց վրայ :

Լյու ազդարարական թղթերուն վրայք եր
կարօքն խորհրդակցութիւն ընելէն ետեւ, կը
հաստատեն թէ հիւսնական կառավարութիւնը
վերջապէս ստիպուեց է ընդունիլ Լթէնքի
տէրութեանց ըրած օրինաւոր առաջարկութի
ւններ : Լթէնքի այժմ տեսնելով թէ ինչ կերպիւ

Պետրոս, քանզի ինչ որ կ'ընէ, բարի է :

13 . Օրբանալի երջանկութիւն :

Քանի մը օր անցած էր այս գէպքին վրայ
զոր վերը պատմեցինք, և Սթամբէրին տիկինը
տանիքի մը վրայ կը գտնուէր, ուսկից նայողն
փառաւոր տեսիլ մը կը ներկայանար, և Լթէնքի
իւր մօրը աթոռին կ'աթոռէր կըստնէին մէկմէ
կու հետ : Յանկարծ օտարական մը մօտեցաւ,
և շտապաւ անցնելով պարտէզին ծառափայտին
մէջէն շտապ գէպ ի այս ընտանիքին ժողոված
տեղը եկաւ . բայց հաղիւ թէ տանիքն հասած
էր, մէյն ալ ապշած մնաց, աչքը տնկած դար
մացած և սիրտը երած երկու կնիկներուն կընա
յէր որ անոնք ալ նմանապէս այս անակնկալ այ
ցիլութեանը զարմացման մէջ էին, և ջրածգական
յուզում մը անոր անգամները կը գողցնէին :
Յետոյ Սթամբէրին կնոջը ոտքը խնայով՝ ահ,
իմ մայրս, աղաղակեց հեծկտալով, իմ բարի
մայրս, և դուն իմ սիրելի Լթէնքի քոյրս . ևս
Լատիւնի կան էմ :

Լյու երկու կնոջ զարմանքը և տագնապը շուտ
մը փոխուեցան քաղցր սիրոյ և սրտաշարժ այլա
լութեան և ճանչան, մէկը իր տղան և մէկալ
իւր եղբայրը, և զոր կըսեցին անպատմելի ու
րախութեամբ իրենց թեւերուն մէջ :

Պարոն Սթամբէրին այս աղէկարար տեսարանին
վրայ հասնելով, շատ զարմացման մէջ մնաց . և
աս ալ ի սկզբան ուրիշ կերպիւ իւր սէրը չկրցաւ
յայտնել բայց միայն արտասուքներով վերջա
պէս ինքզինքն գալով այսպէս, սկսաւ խօսքը .

ի գործ պիտի դրուի այս առաջարկութիւնները
որպէսզի խռովութիւն և աղմուկ չծագին Յուն
աստանի մէջ, ուր կառավարութեան դատա
պարտելի ընթացքով, ժողովրդեան միտքը
վերջին աստիճան գրգռուած է : Լյու մեր ըստ
ծին մեծ հաստատութիւն կու տայ Լթէնքի Սթա
մբէրին ըրած խօսքին մէկ յօդուածը, որ հրատա
կեալ է իւր թերթին մէջ որ ի 5-17 մայիսի :

«Լյու այժմ մեծ շփոթութիւն կը տիրէ մեր
մէջը թէ ի մասին գաղափարաց և թէ ի մասին
գործոց : Չեմք գիտեր որ ճամբան երթալ
քանզի հաղիւ թէ քանի մը քաղ կընեմք, և
գարձեալ ետ կը դառնամք . ետքը կրկին կու գեմք
յառաջ քալել . բայց շարժում մը ընելու ժա
մանակինս կը շփոթուինք, կը լողալուք և վերջա
պէս կ'իյնամք : Լյուսպէս է ահա ցուալի և ծի
ծաղելի տեսարանը զոր կըմտնու ցանկմք աշխար
հի այս ծանրագոյն վայրկեանի մէջ :

Իրէնոսի մէջ գտնուած անգղիական և գաղ
ղական նաւուց հրամանատարները ծանուցին
հիւսնական պատերազմական նաւուց, թէ ար
գելեալ է իրենց որ նաւահանգստէն դուրս ել
լեն : Բաց յայտնան մօտեւ 10 000 քաղղիացի
և 5000 անգղիացի զօրք պիտի գայ և զինուորա
կան կերպիւ պիտի տիրեն Յունաստանի, որ
պէսզի ևս առաւել խռովութիւն մը չպատահի :
Ինչպէսզի հրապարտուր Իրէնոսի մէջ մեծ տու
ն մը վարձքի բռնեց, ուր հաղար հոգիի չափ կնոյ
բնակիլ : Լթէնքի մէջ ևս գաղղիացիները տեղ
կը պատրաստեն գալու զօրաց համար :

Պրուսայէն մայիսի 4 ամսամիտով կը գրեն :

«Պրուսայի նահանգին նոր կուտակալ բարձ
րագատիւ Սթամբէրին յորմէ հետեւ հասաւ ի
քաղաքս անգաղար և հայրական խնամք կաշ
խափ վասն բարօրութեան իւր հոգատարու
թեանը յանձնուած բազմաթիւ ժողովրդեան,
որոնք ջերմեամբ բարեմաղթութիւններ կընեն
միշտ առ Լյուսուած վասն երջանկութեան օգու
տալիս առաւատագրութիւնը Սթամբէրին, որ բարե
հաճեցաւ այսպիսի արժանաւոր կուտակալ մը
յուզարկել իրենց :

«Պրուսայէն 18 ժամ հեռու Պրէքիկ տաւնին
մօտ ինչքանզի մահմետական երկտաւարք մը
իւր կրօնակից երկու երկտաւարքաց և մէկ Յոյնի
վրայ յարձակելով չարաչար կը սպաննէր զանոնք,
առանց ծանուցեալ պատճառի մը : Պարդաս
պանը ձեռք անցնելով Պրուսա բերուեցաւ .
ուր անոր դատաստանը պիտի տեսնուի :

«Սթամբէր մարդասպանութիւններ ևս եղած
են, որոցմէ մէկը քաղաքէս 5 ժամ հեռու Լթ
սու գեղին մօտ ճամբուն վրայ պատահեց է, ուր

«Իմ տղաներս, արգեօք բոլորովն մօտ ցմբ զիս
Լյու տղիկս, իմ սիրելի Լատիւնի կոսս, ևս քու
հօրեղբայրք եմ » :

«Լյու, սիրելի տղաս, կրկեց պարոն Սթ
ամբէրին կրկնելով յուզումը, քու հօրեղբայրք է
քու խեղճ հօրք և զղայրը, զոր մինակ քու
տղայութեանդ ժամանակը տեսած ես . երկար
ատեն մեղմէ հեռանալէն ետեւ, երբոր մեր
յուրը կարած էինք անոր վերադառնալուն վրայ՝
Սթամբէր Սթամբէրին իրենց խրատեցաւ մեզ,
փրկել մը, կամ միթաւիչ հրեշտակի մը պէս :

Լատիւնի կոսս իւր հօրեղբորը թեւերուն վրայ
ընկաւ . ինչ երջանիկ օր աղաղակեց, ինչ երջան
կութիւն . ոչ, չէի սպասեր այսպիսի քաղցր և
մեծ ուրախութեան մը . կը կարծէի որ անշուշտ
մեռած ըլլաք ամէնքդ ալ միջեւ . հիմա, և ահա
այսօր ամէնքդ ալ ողջ առողջ կրտսնեմ . ով Սթ
տուած բարութեան, որչափ շնորհակալ եմ քեզ
մէ . քու սուրբ անունդ օրհնեալ ըլլայ :

Երբոր այս երջանիկ ընտանիքը այսպէս քաղցր
յուզումը և անպատում ուրախութեամբ կը
հրճուէին այս անակնկալ երջանկութեանը համար,
Պետրոս տանիքին վրայ երած էր . և ինչպէսզի զար
մացաւ երբոր իմացուցին իրեն այս բարեբաղդ
սրտասուաց պատճառները, ուստի ինքն ալ չկր
նալով իր արտասուքը բռնել, իր հայեցուածքը
և ձեռքերը երկինք վերցնելով, ըսաւ . «Լթ
տուած իմ, որչափ բարի ես . և որչափ քու նա
խախնամութեդ շաւիղները զարմանալի են . այն
կը ճանչնամ քեզ հոս ալ որ ինչ որ կընես բարիք :

Հոռուսով թեթեւեղեւ զնաւը, և ջրոյն վրայ ելել եթէ կարելի է. բայց դժբաղդաբար չէ յաջողեր: Ուստի ժամանակ չունենալով Ա. Բախովսկոյ տանիւ զվիշտալ ֆուէկաթը, կրակ տուեր ու այրեր եւս զայն:

— Ամենապատիւ սրբազան Յակոբ պատրիարքը ամսոյս 4ին այցելութեան գնաց բարձրապատիւ կայսերազուն Նաւարոյն իշխանին, որ բազում մարդասիրութեամբ ընդունելով զվիշտալ մեր հոգեւոր հովիւը, իւր մտերիմ գոհունակութիւնը յայտնեց անոր: Հայոց ազգին կողմանէ գաղղիացի զօրապետաց եղած հիւրասիրութիւնը հոգեւոր հովիւը և ի թիւքիրտաղ, մանաւանդ այս վերջի քաղաքին առաջնորդ գերապատիւ Տ. Թադէոս արքեպիսկոպոսին մարդասիրութեանցը համար՝ յատկապէս շնորհակալ եղաւ:

— Ամսոյս 5ին մեր սրբազան Պատրիարքը այցելութեան գնաց նաեւ բարձրապատիւ արքայազուն Քէմպրիճի դքսին, (որ ինչպէս յայտնի է Ս. Ե. Բ. իրիտանիոյ վեհափառ թագուհւոյն հօր, եղբոր որդին է) և բազում պատուով ընդունուեցաւ իւրին ի արձրութենէն:

— Վաղղիոյ դեսպան ժողով Պարսկէ տ'իլիէ գործապետը, որուն Սէյիթ-Ալի բեկ զաղղիացի զօրաց բանակին հրամանատարութիւնը յստիւնեցաւ, ամսոյս 8ին ի օֆրալ անուն շոքեհաւով կոստանդնուպոլսէն մեկնեցաւ: Ինքնապատան գործքերը, ինչպէս յայտնի է, առաջին խորհրդոյ քարտուղար մասիւ Պէնէտէթիլին յանձնուած է:

— Օգովապետութեան շոքեհաւուց տեսուչ թընկերեան մեծարգոյ ինտոն տղան, որուն ժամանակէ մը ի վեր հրաման տրուած էր ծովային գնդապետի միաձեւ զգեստը հագնիլ, այժմ քարձրագոյն հրամանաւ գնդապետութեան նոյն իսկ ատրիճանը ընկալաւ:

— Ամսոյս 8ին բժշկութեան կայսերական դպրոցին հարցաբնութեան հանդէսը մեծ փառաւորութեամբ կատարեցաւ ի ներկայութեան օգոստափառ Սուլթանին, բարձրապատիւ Նաբոլէն իշխանին և բարեկամ տերութեց գեւապանացը: Ընկերաները ըստ մեծի մասին արժանաւոր պատասխաններ տալով իրենց եղած հարցմանցը, բոլոր ներկայ գտնուողները գոհ եղան անոնց յառաջդիմութենէն:

— Նիզիական զօրաց մէկ մասը անցեալ շաբաթու Վառնա գնաց: Կրտսեր թէ մնացեալները ևս մօտերս պիտի երթան յիշեալ քաղաքը: Որուն ամրոցաց պահպանութիւնը արդէն յանձնուած է անգղիական և գաղղիական զօրաց:

— Սեփաք իրիմ զօրապետը, որ 2-3 շաբաթէ ի վեր ծանրիկէ հիւանդ էր, հիմա քիչ մը աղէկ ըլլալով, օգափոխութեան համար իշխանաց մեծ կղզին պիտի երթայ այս օրերս:

— Օգոստափառ Սուլթանը հաճեցաւ մարդասիրաբար Սեփաքէ կարգին երկրորդ աստիճանի շքանշանը շնորհելու իւր փեսայացու Վիլի Վալի փաշային: Ըլլալ նոյն կարգին երրորդ աստիճանի շքանշանները շնորհեց Ս. Ե. Բ. ինչպէս Վիլի փաշային որդւոյն Նիզիական փաշային, ինչպէս Վիլի փաշային որդւոյն Սահմուտ Նիզիական փաշային և Նիզիական Սահմուտ փաշային որդւոյն Սահմուտ փաշային, զորոնք ինչպէս յայտնի է, վեհափառ Սուլթանը ընտրած է ի լծակից իւր օգոստափառ ծառայական գտերցը:

— Ամսոյս 12ին երեկոյն հրկիզութիւն մը պատահելով ի Նորգեղ, հինգ տուն հրոյ ծարակ եղան և հինգ տուն փրկուցին՝ կրակին յառաջդիմութիւնը արգիլելու համար:

ՔԱՆԱՔԱՆԱԿԱՆՔԻ

Չմիւռնիս, 21 Մայիս:

Սեր շրջակայ տեղեաց հունձերը խիստ առատ կերելին: Բայց կը վախճուի որ մարմինները չմնան անոնց: Ի վերայ այս ամենայնի մեր բարեգութ կուսակալ փեմափայլ իմացիլ փաշան ամէն կերպ աղքատ միջոցները ի գործ դրաւ ջնջելու համար այս փնտասկար միջատները, քանի որ տակաւին փոքրիկ են:

— Վսեմաշուք և քաջատոհմիկ Նուսուֆեան Յովսէփ Չէլէպին, որուն փարիզէն իգմիր գալը ծանուցինք լրագրոյս 455 թուովը, այսօր աւերաբիւրն շոքեհաւով կոստանդնուպոլս գնաց:

զօսանաց ճանապարհորդութիւն մը ընելու:

— Նիզիական վեհափառ թագուհւոյն ծննդեան տարեդարձը ամսոյս 12ին սովորական փառաւորութեամբ տօնախմբեց քաղաքիս Նիզիական պատուարներ, և նաւահանգիստը՝ գտնուած զանազան տերութեանց պատերազմական նաւերէն, ու քաղաքիս ամրոցներէն: Թեղանթներ արձակեցան ի պատիւ տօնախմբութեան:

— Սուրբ Ս. տը Սթէյնուտ տը ինչպէս, որ անցեալները Սուտիոյ ընդհանուր հիւպատոս կարգեցաւ իգմիր մէջ, ամսոյս 14ին թրեստու շոքեհաւով հասաւ ընկերութեամբ իւր ընտանեացը, Վէնայէն գալով:

— Յոպպէն մայիսի 11 ամսաթուով կը գրեն: Ըլլա տարուան արմտեաց հունձը խիստ առատ է այս կողմերը: Կրնամք ըսել թէ անցեալ տարուանին կրկնապատիկն է: Երբ հունձին ցորեանը և գարին սկսաւ գալու 5-10 օրէ ի վեր, ուստի գինները շուտով իջան: Յորեանը Պոլսոյ քիլէն առաջուց 45 դէշ կը թափուէր, այժմ 27-32ի կը վաճաւ: Գարին քիլէն՝ որ 16 դէշ էր, այժմ 9-10 դրուռն իջաւ:

— Ամսոյս 16ին կիրակի օրը Սահմեականները սկսեցին իրենց ընտանեացը:

— Բաղդադիս Նիզիական լրագրոյն Վառնայէն մայիսի 14 ամսաթուով կը գրեն, թէ Սիրիական տաղը օսմանեան զօրքը՝ հրամանատարութեամբ Սուսա փաշային, ամսոյս 7ին և 9ին մեծ յաղթութիւններ ըրեր են Ռուսաց վրայ: Որոք մէ 12-500 հոգի սպաններ և վերաւորեր են: Սիրիական հրամանատար Սուսա փաշան ական (լաղմ) մը շինել տուած էր Սահմաքի ընտանեաց մարտիկին առջև: Որուն կրակը գաղղիացիները, վարպետութեամբ յառաջ բերած էր Ռուսաց զօրքը: Որոնք կրակին գաղղիէն քաջաւորեցին, մարտիկին վրայ յարձակիլ ուզեր են որ առնուն զայն: յայնժամ յանկարծ ոտքերնուն տակի գետինը շարժելով՝ ահագին ճայթիւն մը տեղի ունեցեր է, ու 3000ի շափ Ռուս օդը ելեր են: Սիրիական վարպետներ բերդին պահպան զօրքը 14-15-000 հոգի դուրս ելեր ու հարձեր են վրձնաւին, մեծամեծ փնտներ հասցնելով:

Սահմայն այս յաղթութեան հետեւեալ օրը Ռուսները դարձեալ կ'ուզեն եղեր Վանուքի աջ կողմը մնալ: Բայց Սուսա փաշան ամսոյս 9ին փութացեր է իւր ամէն զօրքով թշնամոյն վրայ յարձակիլ: և քանի մը ժամ պատերազմէ ետեւ, Ռուսաց զօրքը սկսեր են ամէն կողմէն փախիլ գետոյն կողմէն երկուսն վրայ: Ըլլա երկու պատերազմին մէջ, ինչպէս ըսուեցաւ, Ռուսներէն 12-500 հոգի սպաններ և վերաւորներ են և Սիրիական թշնամոյն պաշարութեան խսրտի է:

Պարսկի Նիզիական նաւատորմէն, որ Սթոքքոլմի մօտ է եղեր, յետագայ տեղեկութիւնները կը գրեն մայիսի 5 ամսաթուով (Ն. Տ.):

— Նախակութեան արժանի լուր մը չունիմք: քանզի սառեւը, մառախուղը (փուս) և ցուրտը մինչև ցայսօր արգիլեցին մեր շարժմանքը, բայց գործելու ժամանակը հեռու չէ: և սրը Չէրլս Նեփինն որոշած է մեծ հարուած մը տալու: Բայց չեմք գիտեր թէ ո՞ր: Սառեւը սկսան կտրուիլ Պոլսիկայի և Ֆինլանտիայի ծովախորշերուն մէջ: Կարծեմ թէ նախ պիտի յարձակին Վրան մեծ կղզոյն վրայ, և յետոյ Ռոմիլիկ և Ռեփէլ քաղաքները պիտի գնդակոծեն:

ՔԱՆԱՔԱՆԱԿԱՆՔԻ

Չմիւռնիս, 21 Մայիս:

Սիրիական գինը դարձեալ բարձրացաւ և այս շաբաթու 25-30 կողով վաճառեցաւ 113-114 դէշ չէքին: Յորեանն այս օրուան գինը՝ 30-38 դէշ է ըստ տեսակին: Գարին՝ 15-18: Փաշա մուար միշտ կուզուի: Նիզիական տեսակը 73-78 դէշ է կենդանորդ և թրեստի տեսակը 96-100 դէշ: Տորոնը 235-238 զուռուշ:

Ընկալք Երամախոսութեան:

Օսմանեան լեռան 108 շաբաթու կաշի-էլ: Լոնտոն 115/1
Սարսիկա 185
Թրեստ 340

ՔԱՆԱՔԱՆԱԿԱՆՔԻ

Արշալոյս Արարտեան լրագրոյն թիւերը կարգաւ կը պահուին ի Նիւտոն, Սթոքքոլմի փողոցը թիւ 244, միտք Հրեոսէյնի գեղահատից և սպիտակից գործատուներ: Ս. Բ. Վ. Բ. կուգէ կրնայ կարգաւ զայն առանց ծախուի: Այլ Նիւտոնի մէջ այս լրագրոյն ստորագրուիլ կամ անոր մէջ ծանուցում հրատարակել ուղղորդել կրնան նոյն հաստատութեան գրաստարին ինչպէս իրենց կամքը: որ անպակաւ ի գործ պիտի դրուի:

ՀԱՄԱԼՈՍ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Վարչ-Երեմիէ Կի ինքնապատիւ Յոնասային: Տպեալ ի Օ. միւռնիս 1854:

Այս պարտական գիրքը, որ 415-երէն իւրաքանչեւ, գաղղիէն իւրաքանչեւ ի Ռոմիայէն իւրաքանչեւ յարգոյ Սիրիական աղան խոնարհան՝ երբեք իւրաքանչեւ լապիս Նիզիական հիւպատոսարանին, և պիտի պատահուի զնախէն բնագիրը մէկ իւրեւ և Ռոմիական իւրաքանչեւ ի Նիզիական, ինչպէս օգտակար պիտի ըլլայ անշուշտ ինչ ինչիւնէն, ինչպէս օգտակար պիտի ըլլայ անշուշտ ինչ ինչիւնէն և ինչ գաղղիէն ուսանող երիտասարդաց:

Կը ըստանալ ի Օ. միւռնիս Նիզիական հիւպատոսարանը ծախ: Ը. Պաշային քով 40 շաբաթու կապը:

ԲԺՇԿՈՒԹԻՒՆ ԱՄԵՆԵՑՈՒՆ

Սպիտակ թուրքի շրջան:

Հաղարար անձինք ամէն ազգէ՝ կրնան վկայել այս օգտակար գիրքին գործութիւնները և յատկութիւնները, և ապացուցանել ի պահանջը հարկին, թէ ասոր գործածութեամբ մարդոյս մարմինը և անդամները առողջութիւն ըստացան, յետոյ ի զօր գործածելու ուրիշ զանազան դեղեր: Կրնայ մէկը խիստ յայտնապէս համոզուիլ այս սպիտակ թուրքի սրանքի բժշկութեանցը վրայ, եթէ կարողաւ ըլլայ օրագիրները, որոնք այս բաները անդադար կը պատմեն շատ տարիներէ հետեւ: Այս պատմութեանցը շատերը այնքան զարմանալի են, մինչև մեր բժշկներէն ամէնէն հաշկաւորները կ'ապշտեցնեն: Սրաք մարդիկ այս գերագոյն և ազգու գեղով վերադառնալով ստացան գործածութիւնը իրենց բազմազան և արդիւնաւոր (պաշտօն), զինք ժամանակ նայուելու հիւանդանոցաց մէջ, ուր հարկ կ'ըլլար զինքին իրենց անդամոց մէկը կտրել տալու: Աստուծոյ շատերը այս պատմանարանները թող տալով և իրենց ցաւը ծածկելով, որ չըլլայ թէ ևս առաւել ցաւալի գործողութեան մը ենթակայ ըլլան, կտորեկապէս բժշկեցան յիշեալ անգին դեղը գործածելով: Այս բժշկեալ մարդիկներէն շատերը՝ երակտագիտութեան ջերմեանը զգացմունքը շարժեալ, վկայեցին և հաստատեցին այս բարեբաղ վախճանները առաւել քաղաքապետ Նորիս և ուրիշ պաշտօնատարաց լոնտոնի, իրենց վկայութեանցը մեծագոյն հաստատութիւն տալու համար:

Ոչ որ պիտի շուսահատեր իւր հիւանդ կացութեանը վրայ, եթէ բաւական վտանգութիւն ունենար ինամբ փորձելու այս դեղը և շարունակելու այս դարմանը, որչափ ժամանակ որ իւր անտին բնութիւնը կը պահանջէ: Եւ այս բանին հաստատութիւն վախճանը պիտի ապացուցանէ թէ ինչ և ինչ անգին ինչ ինչ բժշկութիւնն:

Այս սպիտակ թուրքի հետեւեալ հիւանդութեանց համար օգտակար է:
Վերադառնալ սրտիկները:
Ծիծերուն հիւանդութիւնները:
Խաղաղարար մորթոյն (բուսութիւն):
Խաճուածք մեղաց և փոքրիկ ծանձերու:
Հաղարարաց բորոտութիւնը:
Հեղքուածք ձեռաց:
Հաղարար (շիրիկներ):
Ցաւք որովայնի:
Ծանրահարութիւնը (թակուք կեռիկ):
Ընդարձակում երակաց և սրտիկ (պալտը):
Կլորոք ոտից:
Ուռնոցք մանուց:
Չորոքութիւն (սրտաց):
Օձիկ (Երանձք իւրթի):
Ուռնոցք որովայնի, կողից, և երանտանի:
Ունացաւութիւն (նիգրիս):
Բորոտութիւն:
Երակամածութիւն (նեփրի):
Ցաւք երեսաց, կողից, և անդամոց:
Տեւատեութիւն (մայալ):
Յօդացաւութիւն (րիւմաթիւմ):
Խոլ պարանոցի (ստաւ):
Ուրիւթիւն (լեփ):
Արեան ապակաւութիւն պատճառեալ դեպք:
Արեան պատճառեալ վէք:
Գոնութիւն գլխոյ (գէլ) և ուրիշ տեղեաց:
Պալտը (շէ):
Փողացաւք:
Վերացաւութիւն:
Աչքացաւութիւն:
Չաղացաւական սաստիկ դեպք:
Ուռնոցք (դիւմէօր):
Կեռք (իւլեւ):
Արեան պատճառեալ անտը, որովայնի են վէք, այսուց (շէ) և քաղցիկ:

Այս սպիտակ թուրքի ի լոնտոն միտք թուրքիս Նիզիական գործատուներ, որ է Սթոքքոլմի ընտան թաղութիւ 244-իս օտար երկիրները գլխաւոր գեղապաշտաւք քով կը գտնուի: Ինչպէս մէջ սինեօր Սնձէլ ձեւտիցի դեղապաշտաւք խանութը կը ծախուի: որ ի Ֆրանկաց թաղը Սուլթանի ծառայութիւն ըսուած փողոցը թիւ 30:

Այս սպիտակ թուրքի ամենները զանազան մեծութեամբ են, և կը վաճառուի 8-21 և 32 զուռուշի իւրաքանչեւ, և ամէն մեկուն մէջ տպեալ ծանուցադիր մը կայ, որ յիշեալ սպիտակ թուրքի գործածութեան վրայ յօդաւոր մարման տեղեկութիւններ կուտայ, գաղղիներէն, անգղիներէն և յուսարէն լեզուաւ:

Հրատարակել և տեղ լրագրոյս:
Ղուլա Վ. Պաշային: